

El retorn d'Antonio Cubillo

Antonio Cubillo, el veterà líder independentista canari i cap visible de l'MPAIAC (Moviment per l'Autodeterminació i la Independència de l'Arxipèlag Canari), té previst el seu retorn a les illes aquest estiu, legalment o sense el passaport.

Rafael VALLBONA

Abandonada la que ell mateix qualifica de «propaganda armada» dels anys 76 al 78, els seus objectius se centren a guanyar les pròximes eleccions autonòmiques de 1987 i poder reconduir l'estatut canari per la via de l'article 151 de la Constitució. Des d'Algèria, on viu mercès a l'ajut de l'Organització per la Unitat Africana (OUA), ho explica en exclusiva per al EL TEMPS.

«Jo tenia previst el retorn a Canàries per a l'any passat, i per això vaig fer totes les gestions necessàries, inclosa l'audiència nacional pel processament que tenia pendent de l'època de Martín Villa. L'audiència va contestar dient que no veia cap inconvenient que se'm lliurés el passaport.»

«Tot era previst perquè em lliurés el passaport el dia 30 d'abril, però, llavors, va passar que els socialistes van perdre les eleccions autonòmiques a Catalunya, i els socialistes

canaris van agafar por, perquè jo ja havia anunciat que vindria a Canàries per muntar una plataforma de grups nacionalistes a l'estil de Convergència i Unió a Catalunya. Aquell mateix dia va arribar un tèlex a l'ambaixada espanyola a l'Alger dient que se'm retingués el passaport. Més tard, em van dir que em donarien un salconduit per a anar tres dies a Madrid, cosa a la qual em vaig negar. Posteriorment, he sabut de fonts oficials que hi ha ordre que no se'm doni el passaport fins després de les eleccions de l'any 86.»

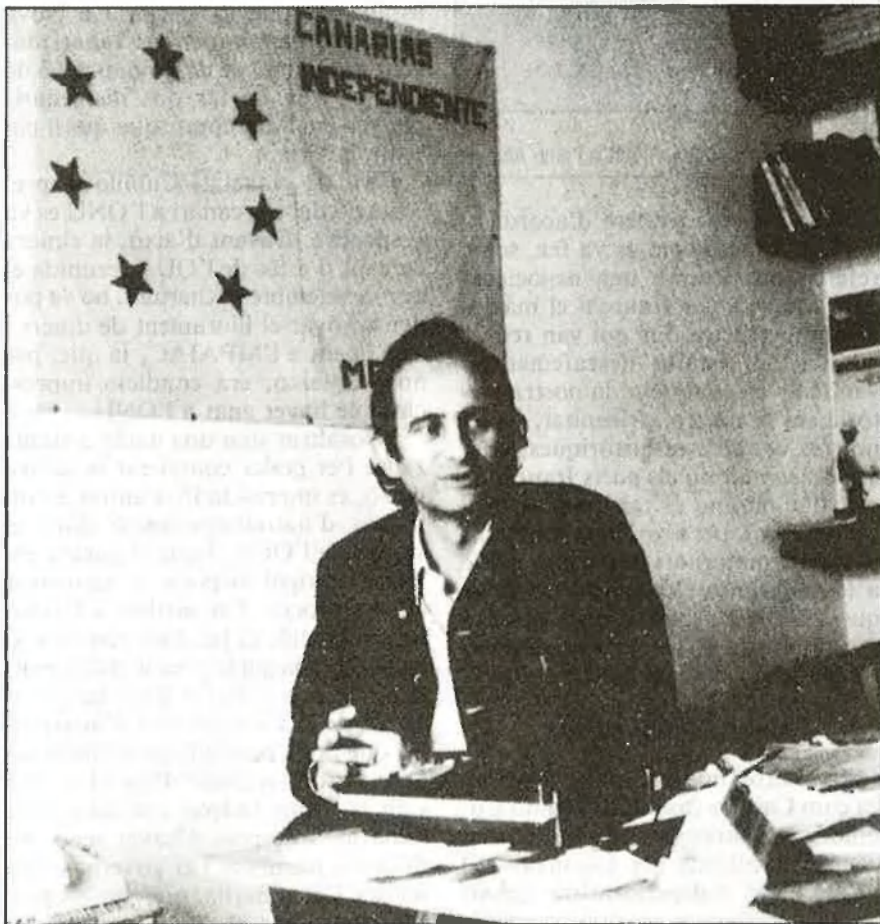
«Com que el govern ha violat l'ordre d'un jutge (de l'audiència nacional) i la mateixa Constitució, tant jo, com l'equip d'advocats que porta el meu cas, hem decidit que jo entraré a les illes Canàries aquest mateix estiu, encara que no tingui passaport.»

«Per preparar el retorn, fa unes setmanes que s'ha creat a Canàries un comitè encarregat de fer tota mena de pressions legals i pacífiques per tal d'evitar que una vegada hi arribi no em detinguin i m'empresonin.»

Plataforma nacionalista

L'estratègia política de la plataforma nacionalista d'Antonio Cubillo i els seus comitès, que són dirigits per Guillermo Santana, un altre ex-guerriller de l'MPAIAC, és senzilla. Es tracta de reunir tots els col·lectius polítics que no depenguin d'altres organitzacions establides fora l'arxipèlag; amb l'intent, a més, de superar les diferències que fan que a hores d'ara hi hagi un cert clima d'escissió entre aquests grups nacionalistes.

«El nacionalisme canari ara és força dividit, cosa que interessava els socialistes, però és un fenomen existent com pugui ser-ho a Catalunya o

Antonio Cubillo, al seu despatx d'Alger

/ Arxiu

al País Basc. Per a nosaltres, són nacionalistes tots els canaris, fills de canaris i nascuts a les illes, que estiguin disposats a lluitar per les nostres llibertats. Evidentment, tota persona afiliada a un partit metropolità, que depengui de Madrid, no pot ser mai nacionalista.»

«Dins el nacionalisme *guanche* s'admeten totes les tendències i totes les ideologies.»

«És cert que actualment hi ha una certa baixa entre el nacionalisme, però això és degut a causes supraestructurals. No tenim cap mitjà de comunicació autènticament canari, i fins i tot hi ha una certa por a exposar en veu alta els plantejaments nacionalistes. Cal tenir en compte, també, que, durant les últimes eleccions, molta gent va començar a dir-se nacionalista per qüestions purament oportunistes. Però, per sort, tota aquesta trepa ja s'ha tret la careta. Davant d'aquesta situació d'escissió, el nostre paper serà aplegar totes les tendències nacionalistes en una taula, per convergir cap a la unitat. Això no vol dir pas que l'MPAIAC s'hagi de legalitzar.»

Aquesta nova etapa del nacionalisme canari no inclou, evidentment, cap mena d'acció armada ni cap mena d'acció al marge de la legalitat constitucional. Cubillo diu que respecta la Constitució.

«El poble *ganche* és un poble pacífic. Entre els anys 76 i 78 van assassinar tres dels nostres companys, però nosaltres no vam matar ningú. Vam demanar moltes vegades entrar en diàleg amb el govern de la UCD, però l'única resposta que vam obtenir-ne era una major persecució policial.»

«En aquest moment, amb la Constitució, nosaltres creiem que hi ha condicions objectives per dedicar-nos a la lluita política, sempre que el govern la respecti també.»

«Tots els homes han de respectar les constitucions de tots els països. Pel que fa a la Constitució espanyola de 1978, jo, personalment, crec que té molts punts positius, com ara l'article 20, que ens permetrà desenvolupar en el futur la nostra nacionalitat històrica *ganche*. Canàries és una nacionalitat històrica com Catalunya o Euskadi.»

«Pel que fa a l'estatut, això ja són figures d'un altre paner. La majoria

/ Arxui

«Nosaltres hem de viure a l'Àfrica i amb Àfrica»

de Canaris no hi estem d'acord, ni amb la manera com es va fer, sense referèndum i sense una negociació amb Madrid, per traure'n el màxim de competències. Els qui van redactar l'actual estatut descafeïnat no van tenir en compte ni la nostra història, ni la nostra africanitat, ni les nostres conquestes històriques, com ara els *cabildos* o els ports francs. És clar que mai no és tard per modificar-lo. Però, per això, hem d'obtenir el suport majoritari del nostre poble a les pròximes eleccions autonòmiques de 1987. Aquesta és la fita immediata de la plataforma de convergència política nacionalista.

Autodeterminació pactada

«Nosaltres no som una nació ibèrica com Catalunya», diu Antonio Cubillo. «Nosaltres som una nació africana, colonitzada per Espanya.» El veterà líder independentista canari opina que l'única possibilitat viable per al futur polític de l'arxipèlag canari és l'autodeterminació pactada

entre el govern de Madrid, els grups nacionalistes canaris i l'OUA. L'Organització per la Unitat Africana dona suport a les tesis de l'MPAIAC des de l'assemblea de juliol de 1968. Aquella assemblea només va ratificar la carta fundacional de l'OUA, en què es diu que Àfrica és tot el continent i les illes pròximes.

El suport «de facto» a l'MPAIAC, però, no es va produir fins deu anys més tard, l'any 1978, quan la conferència preparatòria de caps d'estat, reunida a Trípoli, va decidir d'acceptar plenament les propostes dels independentistes canaris i portar-les davant el comitè de descolonització de les Nacions Unides. Cubillo havia de marxar amb el secretari general de l'OUA cap a Nova York, per presentar el tema canari a l'ONU. Tres dies abans de marxar, el 5 d'abril d'aquell any 1978, dues persones atempten contra ell, prop de la seva residència a Alger. Set anys després, Cubillo explica així l'atemptat.

«Quan el govern de Madrid es va assabentar que jo viatjaria a Nova York per exposar el cas canari davant del comitè de descolonització de l'ONU, van enviar dos mercenaris per fer-me l'atemptat, que quasi em costa la vida.»

Ferit de gravetat, Cubillo la presentació del cas canari a l'ONU es va suspendre. Davant d'això, la cimera de caps d'estat de l'OUA, reunida el mes de setembre a Khartum, no va poder aprovar el lliurament de diners i armament a l'MPAIAC, ja que, per aprovar això, era condició imprescindible haver anat a l'ONU.

«Nosaltres som una nació colonitzada. Per poder completar la nostra nació, és imprescindible entrar en un procés d'autodeterminació amb el suport de l'OUA, i que el govern espanyol estigui disposat a reconèixer aquest procés. Per arribar a l'autodeterminació, hi ha dues maneres; o bé la lluita armada o bé la lluita política. Després d'haver llegit bé l'article 20 de la Constitució i d'interpretar que dona possibilitats a qualsevol forma d'organització d'un estat, fins i tot la forma federal o d'autodeterminació, i després d'haver sentit de diversos membres del govern, o del mateix Peces Barba, que tots els partits, fins i tot els independentistes, poden ser legalitzats i poden treballar en la legalitat, nosaltres hem

pensat i creiem fermament que hi ha alguna solució perquè el problema de Canàries pugui portar-se per la via pacífica».

«Per ací volem anar, a partir d'aquest estiu, quan jo torni a l'arxipèlag. El problema és que nosaltres hem donat prou mostres de bona voluntat, però, el govern, no; no ha mostrat cap actitud positiva envers la nostra causa, ni ha mostrat cap predisposició a deixar que els canaris expressem la nostra voluntat lliurement, mitjançant un referèndum.»

El que té clar Antonio Cubillo és que la lluita armada, o la propaganda armada, que en diu ell, és una cosa que queda molt llunyana avui dia.

«La lluita armada seria una última solució, i encara queda tot el camí per recórrer. Ens pensem que pot arribar-se a establir una negociació amb el govern, perquè ens puguem expressar amb un referèndum, en què puguem dir si volem l'autodeterminació o no. No parlem ja de dir si volem la separació, perquè sempre n'hem estat separats per la geografia i la història. El que és clar és que ara no podem trencar tots els vincles amb l'Estat espanyol. El tipus de lligams amb l'estat seria un punt a pactar una vegada s'hagi celebrat el referèndum per a l'autodeterminació.»

CEE i OTAN

La pròxima entrada d'Espanya a la CEE afecta directament l'economia i el desenvolupament de les Canàries. Cal tenir en compte que l'arxipèlag serà el punt comunitari més pròxim a l'Àfrica continental. Però cal tenir en compte, també, que, per aquesta mateixa raó, Canàries gaudeix històricament d'una sèrie d'avantatges econòmics, com els ports francs o els *cabildos*, que han estat elements claus per al seu desenvolupament econòmic, i que, una vegada Espanya s'hagi integrat plenament en la Comunitat, perdran tota la funcionalitat. Cubillo creu que Morán ha venut les illes.

«El moviment (l'MPAIAC vol dir) va fer unes gestions amb el Mercat Comú, però no ens han fet cas. El senyor Morán va arribar a Brussel·les i hi va vendre, de fet, l'arxipèlag a cap preu.»

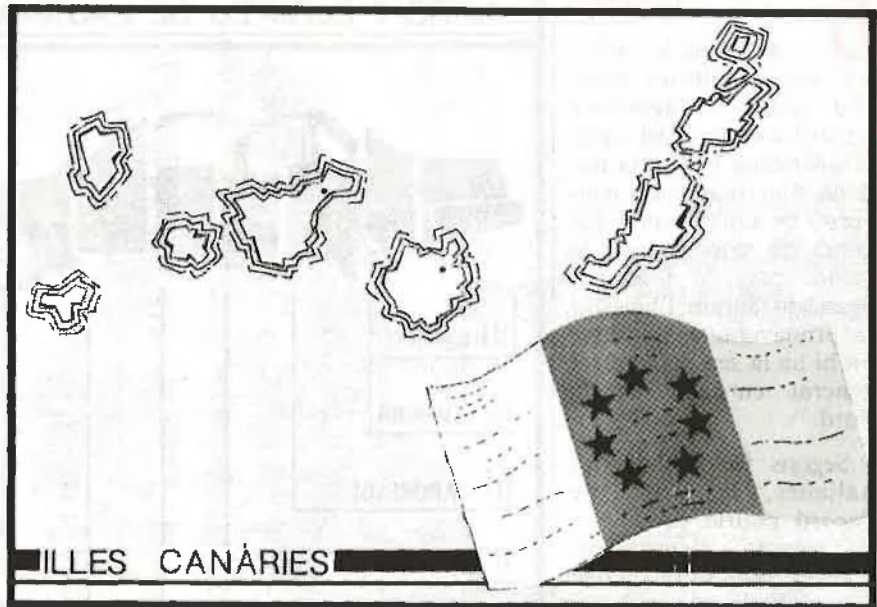
«Nosaltres havíem proposat unes solucions com, per exemple, que Canàries no s'integrés en la CEE, com

va fer Dinamarca amb les illes Feroer; és a dir que ja n'hi ha un precedent, i mantenir acords directes Canàries-CEE, com fan les Feroer.»

«Nosaltres havíem demanat també d'entrar dins el grup de països africans i caribs que, per la convenció de Lomé, tenen tractes preferencials amb la CEE de manera directa. Amb aquesta mena d'acords, l'arxipèlag podria vendre el 90 per 100 del seus productes agrícoles a la CEE. A l'ho-

na un referèndum parcial dins el referèndum de l'OTAN, quan aquest es farà; perquè, en última instància, «el tema OTAN sí, OTAN no, és un problema del poble espanyol», diu Cubillo.

«Volem un referèndum parcial, perquè Canàries no és Europa, sinó que és un territori africà, segons la geografia i les cartes de l'OUA. Com que nosaltres hem de viure a l'Àfrica i amb Àfrica, hem de tenir en compte

ra de la veritat, no s'ha acceptat cap via alternativa. El senyor Morán va dir que ell firmava el que fes falta, i va acceptar el document draconianà que sobre les Canàries havien redactat els països de la Comunitat.»

«Això es una venda descarada de les Canàries als mercaders de la CEE. El que és més clar és que, quan s'entri a la CEE, augmentarà l'atur a les illes. Els grans trusts econòmics europeus dominaran el turisme, que és la nostra màxima indústria, i acabaran quasi amb l'agricultura. De la pesca, no cal ni parlar-ne; els resultats de les negociacions d'integració en aquesta matèria, amb la reducció d'exportacions i de llicències, ja ho diuen tot.»

El tema de l'OTAN és un altre dels que afecten directament l'arxipèlag canari. Igual que Ceuta o Melilla, les Canàries queden en una estranya situació dins el pacte atlàntic. És el que ha estat anomenat «paraigua de protecció». Antonio Cubillo creu que, a situacions excepcionals, solucions excepcionals. Per això, dema-

na que l'OUA i els països africans no estan d'acord amb la instal·lació de pactes militars extraafricans en zones com les Illes Canàries, que són territori africà. L'OTAN vol convertir les illes en una base atòmica, com ha passat amb Xipre, amb els perills que això suposa per a tots nosaltres i per a tot el continent africà.»

Aquests són els plantejaments polítics del nou nacionalisme canari, que Antonio Cubillo pensa impulsar, per la via pacífica. Enrere i lluny, queden ja els dies de prendre les armes i els explosius. Després de l'atemptat que va patir l'any 1978, ha tingut molt de temps per a pensar i replantejar-se el seu futur i el del Moviment per a l'Autodeterminació i la Independència de les Canàries, que ell mateix va crear, en ple franquisme. Les noves situacions polítiques i econòmiques de l'Estat espanyol han dut Cubillo a plantejar una nova estratègia, que començarà a prendre cos quan torni a les illes, un retorn previst, en principi, per als primers dies del mes de juliol.